

КОНСТАНТИН БАЛМОНТ И ЕМАНУИЛ ПОПДИМИТРОВ - СЪУЧАСТИЕ НА ДУШИТЕ

През м. октомври 1905 година литературно-художественото списание "Художник", приближено на стамболовистите от крилото на Никола Геннадиев и редактирано от Симеон Радев, за пръв път в България помещава стихове на руския поет-символист Константин Балмонт. Стиховете са преведени от Христо Силянов, познат ни като деец на ВМРО и като писател-документалист. Малко известно е, че дотогава той вече е издал две стихосбирки: "Тъгите на роба"/1903/ и "Стихове /1905/", първата в съавторство с Владислав Ковачев, македонски войвода през Илинденско-Преображенското въстание. Стиховете му наподобяват чинтуловите и са популярни сред българите в Македония, особено посветеното на Гоце Делчев "Бързай млад войводо".

След тази публикация в "Художник" името на Константин Балмонт бързо нащумува в България, заслуга за което има и Емануил Попдимитров един от първите му преводачи. Сходните разбирания за ролята на поезията сближава двамата творци, която близост Балмонт ще определи като "съучастие на душите", въпреки разликата в годините. Константин Балмонт е роден 1867 година в дворянско семейство от с. Гумнищи, Шуйска околия, Владимирска губерния. Емануил Попдимитров е роден 1885 година, през която Балмонт отпечатва първите си три стихотворения, шести по ред си от 11-те деца на груинския свещеник Димитър. Ще припомним, че в сп. "Художник", бр. 4 и 5 от 1907 година излиза и първата печатна работа на Ем. Попдимитров "Кърваво писмо", а в следващия брой 6-ти ~~на списанието~~ - стихотворението му "Орли".

Стихотворенията харесват много на собственика на списанието Павел Геннадиев, брат на Никола Геннадиев и той щедро възнаграждава младия поет. "Изпратих стихотворения в Геннадиевото списание "Художник". Никого не познавах от редакцията. За моя радост стиховете ми се харесаха. Геннадиев се заинтересува за мене и като разбра, че искам да продължа образованието си /Софийският университет по акцията срещу Фердинанд бе закрит/, ми даде толкова голям хонорар 150 200 лева, сума предостатъчна да замина за чужбина и да се настаня да следвам. Благодарен съм му.

Андрей Белий, Максимилиан Волошин, Сергей Городецки, които нарича "пееща дружина"... сред която най-високо се издига слънчевият глас на Балмонта-великият певец на слънцето и славянството. Не пропуска да спомене някои от известните му стихосбирки, които изглеждат добре познава: "В безкрайността", "Тишина", "Жар птица", "Само любов", "Да бъдем като слънцето" и "Призивите на древността. Химни, песни и идеи на древните", които "създадоха у нас първите читатели на модерната поезия". И не само читатели, но и писатели на модерна поезия, които чрез него "намериха себе си": Николай Лилиев, Людмил Стоянов, Христо Ясенев, Димчо Дебелянов, Иван Грозев, Димитър Подвързачов, Михаил Кремен, Константин Константинов, Тодор Траянов, Николай Райнов, които съставяват ядрото на нашата поезия от 1905 до 1915 год.-до Европейската война-включително десетгодишен период на най-силното Балмонтovo влияние у нас".

Балмонт не остава дължен на Попдимитров и още на следващата 1930 година му се реабилитира с превъзходна статия за поезията му: "Емануил ~~Иван~~^{Поп}Димитров е предимно поет на ~~нежността~~ нежността и тънкото вътрешно прозрение. Но дълбоко се заблуждават ония, които мислят, че поетите от тоя образ не разполагат с художествена мощ. Стихотворението на Димитров "Буря", магически проникновения стих на "Лаура" и "Нива", великолепната запевка на новата му книга "Златни ниви и бойни полета" ясно показват, че сладковзвучният трубадур, който владее лютната и кременската цигулка, може да изпрати далеко своя тръбен зов, допирайки устните си до ^{дългия} визвит ~~рог~~ рог. "Нива", тоя истински български стих, се издига наравно до елинската красота и ни кара да си спомняме "Деда и дни" на Хезиода"V

Няколко години след посещението на Балмонт в България именитите писатели подържат писмена връзка помежду си:

16.VI. 1929 г. Балмонт благодари за доброто посрещане, за изпратената му на италиански "Българска граматика" от Жорж Нурижан и накрая възкликва: "Ах, в Софий много лечше, чем здес!"

23.VI.1929 г. Съобщава, че чете книга на българския поет Ракитин и пише писмо на българския поет М.П.Димитров. Вторият виждал всеки ден три недели, а първия само два пъти-вечер и сутрин в Плевен.

25.VII.1929 г. изказва възторга си от Николай Лилиев, който превел негови стихове, но пропуснал словата "Сърбия и сърби"-шовинизъм. Възторг от "Пролет при Вит" на Ракитин.

23.XII.1929 г. Ласкав отзив за книгата "Златни ниви и бойни полета" която чете с наслаждение, а като я прече, ще напише рецензия. Моли да му изпратят:

Прослава на освободителната война, нещо за богомилската ерес, география на България и пътеводител за Рилския манастир.

26.III.1930 г. Благодарни за хубавите любовни български песни. Желаете да прочете книгата "Боян Магесникът" на Васил Пундев. Пита кой е Стоян Загорчинов, чиято книга "Легенда за Света София" е прочел с възбуждане и пита дали няма още нещо от него.

16.V.1930 г. Във възторг е от "Златен сноп на българската поезия" и че без Емануил не би подбрал такъв "златен сноп".

2.XI.1930 г. Безспокой се от дългото лечение на Емануил и моли да му изпрати "Богомилски книги и легенди" на Йордан Иванов.

12.XI.1931 г. Пита как да се преведе "Карай Дено, карай златна поста; Карай Дено, на края да караме"/"Облог"/ и "Що му видра играй на коле /"Дай ми боже криле"/

През 1931 година кустендилци решават да отбележат 25 годишната литературна дейност на попдимитров и молят Балмонт да напише нещо за него. Балмонт изпраща "Привет певцу страни певучей", последните редове от която звучат като изповед:

" И изкачвайки високия и величествен Балкан, познаващ само мъки героизъм, местата, където планината граничи с небето и където прекара праведния си живот Иван Рилски, застанал над планинската пропаст с първите пролетни цветя в ръка и загледан в развълнуваните очи на Емануил Димитров, видях че ние още до срещата сме били братя и че България и през вековете и в текущия час ми е родина."V

ИЗТОЧНИЦИ

I. АРХИВИ

1. ЦДА, Ф. 123^К, а. е. 98, 143

2. ИВМ, Ф. 299, а. е. 7

II. ЛИТЕРАТУРА

1. Писатели на народите на Съветския съюз, ДИ "Петър Берон", С. 1989
2. Руские писатели 1890-1917, А-Г. Москва, "Советская Энциклопедия", 1989
3. Емануил П. Димитров, послучай 25 годишната литературна дейност, С. 19
4. Христо Дудевски, Емануил Попдимитров, БП, С. 1969
5. Симеон Русакиев, Руска литература, НИ, С. 1976
6. Речник на българската литература, т. 3, БАН, С. 1982
7. Емануил Попдимитров, Избрани произведения, БП, С. 1962
8. Светозар Игов, История на българската литература 1878-1944, БАН, С. 1991

[Handwritten signature]

автор: *[Handwritten signature]*
(Денко Митков)